

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра конституційного права та теоретико-правових дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Конституційне право зарубіжних країн»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	D БІЗНЕС, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВО
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	D8 ПРАВО
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Соціально-гуманітарний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D8 «Право» / Укладач М.М. Терещук. Біла Церква: БНАУ, 2026. 17 с.

Розробник: М.М. Терещук, канд. юр. наук, старший викладач

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін
(Протокол №1 від 18.08.2026 р.)

Завідувач кафедри конституційного права та
теоретико-правових дисциплін,

доцент

Наталія БРОВКО

Гарант ОП, доцент

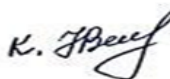

Інна КОВАЛЬЧУК

Схвалено науково-методичною комісією соціально-гуманітарного факультету
(Протокол № 1 від 19.08.2026 р.)

Голова науково-методичної комісії,

доцент

Інна КОВАЛЬЧУК

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 «ПРАВО»	5
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	5
6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
7.1. Лекції	7
7.2. Практичні заняття	9
7.3. Самостійна робота	10
7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	11
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	12
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	13
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	13
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	13
12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	15
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	15

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2026–2027 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» для денної форми навчання виділено всього 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 32 години (лекції – 16, практичні заняття – 16), самостійна робота студентів – 58 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів, відповідних ECTS -3	Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право	Вибіркова	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – Написання есе	Спеціальність D8 ПРАВО	<i>Рік підготовки:</i>	
Загальна кількість академічних годин – 90		2-й	3-й
Змістових модулів - 4		<i>Семестр</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6		2-й	1-й -2-й
	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	<i>Лекції</i>	
		16 год.	24 год.
		<i>Практичні</i>	
		16 год.	20 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		-	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		58 год.	262 год.
		Підсумковий контроль: залік	

Метою вивчення навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» є розкриття основних тенденцій існування та розвитку політико-правових систем світу.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Вибірковий освітній компонент «Конституційне право зарубіжних країн» базується на знаннях таких дисциплін, як «Теорія держави і права» та «Конституційне право України», вивчених на 1-му курсі.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 «ПРАВО»

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 16. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

ПРН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальні засади конституційного державотворення в зарубіжних країнах.

Тема 1.2. Конституційно-правові основи суспільного ладу в зарубіжних країнах

Тема 1.3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина у зарубіжних країнах

Тема 1.4. Конституційно-правовий статус політичних інститутів у зарубіжних країнах

Тема 1.5. Форми держави у зарубіжних країнах

Тема 1.6. Виборче право, виборчі системи і референдуми у зарубіжних країнах

Тема 1.7. Парламенти у зарубіжних країнах

Тема 1.8. Глава держави у зарубіжних країнах

Тема 1.9. Уряд у зарубіжних країнах

Тема 1.10. Конституційні основи судової влади

Тема 1.11. Конституційні основи місцевого самоврядування у зарубіжних країнах

Змістовий модуль 2. Конституційне право окремих країн

Тема 2.1. Основи конституційного права США

Тема 2.2. Основи конституційного права Великобританії

Тема 2.3. Основи конституційного права Німеччини

Тема 2.4. Основи конституційного права Польщі

Тема 2.5. Основи конституційного права Франції

Тема 2.6. Основи конституційного права Японії

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма		заочна форма	
	усього	у тому числі	усь	у тому числі

		л	п	ла б	с.р .	ог о	л	п	ла б.	інд.	с. р.
1	2	3	4		7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні засади конституційного державотворення в зарубіжних країнах											
Тема 1.1.	4		1		3	4		1			3
Тема 1.2.	5	1	1		3	4		1			3
Тема 1.3.	5	1	1		3	4		1			3
Тема 1.4.	5	1	1		3	5	1	1			3
Тема 1.5.	5	1	1		3	6	1	2			3
Тема 1.6.	5	1	1		3	4		1			3
Тема 1.7.	5	1	1		3	5	1	1			3
Тема 1.8.	5	1	1		3	5	1	1			3
Тема 1.9.	5	1	1		3	5		1			4
Тема 1.10.	5	1	1		3	5		1			4
Тема 1.11.	5	1			4	5		1			4
Разом за модуль 1	54	10	10		34	52	4	12			36
Змістовий модуль 2. Конституційне право окремих країн											
Тема 2.1	6	1	1		4	7	1	2			4
Тема 2.2.	6	1	1		4	7		2			4
Тема 2.3.	6	1	1		4	6		2			4
Тема 2.4.	6	1	1		4	6	1	2			4
Тема 2.5.	6	1	1		4	7		2			4
Тема 2.6.	6	1	1		4	7		2			4
Разом за модуль 2	36	6	6		24	38	2	12			24
Усього годин	90	16	16		58	90	6	24			60

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К- ть годи н
Змістовий модуль 1. Загальні засади конституційного державотворення в зарубіжних країнах	
1.1. Основи теорії конституції у зарубіжних країнах Поняття конституції та її суть, види конституцій, порядок прийняття, зміни і припинення дії конституції, правовий захист конституцій	

1.2. Конституційно-правові основи суспільного ладу в зарубіжних країнах Поняття і структура суспільного ладу, економічні відносини, соціальні відносини, духовно-культурні відносини	1
1.3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина у зарубіжних країнах Політично-правові основи взаємовідносин між державою та особою, права і свободи громадян: загальна характеристика, класифікація конституційних прав і свобод громадян, громадянство: порядок набуття і втрати	1
1.4. Конституційно-правовий статус політичних інститутів у зарубіжних країнах Поняття політичних партій, функції політичних партій, основні види політичних партій в зарубіжних країнах, організаційна структура політичних партій, партійні системи зарубіжних країн, види партійних систем	1
1.5. Форми держави у зарубіжних країнах Форма держави, форма правління, форма державного устрою, політичний режим	1
1.6. Виборче право, виборчі системи і референдуми у зарубіжних країнах Поняття, сутність і принципи виборчого права, поняття і види виборів, виборчі системи, референдуми в зарубіжних країнах	1
1.7. Парламенти у зарубіжних країнах Поняття та етапи розвитку парламенту і парламентаризму, місце і роль парламентів у системі влади в зарубіжних країнах, класифікація парламентів, структура парламентів, формування парламентів, припинення повноважень парламентів, повноваження парламенту, законодавчий процес, конституційно-правовий статус депутата в зарубіжних країнах	1
1.8. Глава держави у зарубіжних країнах Поняття і юридична природа інституту глави держави у зарубіжних країнах, порядок заміщення глави держави у зарубіжних країнах, повноваження глави держави, відповідальність глави держави у зарубіжних країнах	1
1.9. Уряд у зарубіжних країнах Поняття уряду, місце уряду в системі вищих органів державної влади, види урядів, порядок формування уряду, його склад і структура, порядок діяльності уряду, повноваження уряду, відповідальність уряду	1

1.10. Конституційні основи судової влади Поняття судової влади і її місце у зарубіжних країнах, судові системи зарубіжних країн, конституційний статус суддів у зарубіжних країнах	1
1.11. Конституційні основи місцевого самоврядування у зарубіжних країнах Поняття місцевого самоврядування та управління, системи місцевого самоврядування, компетенція місцевих органів управління, відносини місцевих органів із центральними органами держави	1
<i>Змістовий модуль 2. Конституційне право окремих країн</i>	
2.1. Основи конституційного права США Конституційні основи, права і свободи громадян, організація та діяльність органів влади, судова система, державний устрій. місцеве самоврядування.	1
2.2. Основи конституційного права Великобританії Конституційні основи, конституційно-правовий статус людини і громадянина, партійна система, організація і діяльність органів влади, державний устрій та організація влади на місцях	1
2.3 Основи конституційного права Німеччини Основний закон ФРН, вищі органи державної влади, німецький федералізм, місцеве самоврядування і управління	1
2.4. Основи конституційного права Польщі Конституція Польщі, вищі органи державної влади, конституційний трибунал, державний трибунал, найвища палата контролю, уповноважений з прав громадян, зміна конституції, місцеве самоврядування	1
2.5. Основи конституційного права Франції Конституція Франції, вищі органи державної влади, форма державного устрою, місцеве самоврядування і управління	1
2.6. Основи конституційного права Японії Загальна характеристика конституції Японії, центральні державні органи, судова система, місцеве самоврядування	1

7.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть
-------	------------	------

		ГОД ИН
Змістовий модуль 1. Загальні засади конституційного державотворення в зарубіжних країнах		
1	Роль і значення конституції в системі джерел права зарубіжних країн.	1
2	Принципи конституційного ладу: демократія, правова держава, поділ влади.	1
3	Права і свободи людини в конституціях США, Франції, Японії: порівняльний аналіз.	1
4	Партії, профспілки, громадські об'єднання в конституціях демократичних держав.	1
5	Форми правління та державного устрою: парламентська, президентська, федерація, унітаризм.	1
6	Порівняльна характеристика мажоритарної, пропорційної та змішаної виборчих систем.	1
7	Двопалатна і однопалатна парламентська система: приклади та особливості.	1
8	Компетенція, порядок обрання та статус глави держави в різних формах правління.	1
9	Роль уряду в системі виконавчої влади: моделі відповідальності перед парламентом і президентом.	1
10	Конституційна юрисдикція: органи, повноваження, моделі контролю за конституційністю.	1
11	Системи місцевого самоврядування: централізована, децентралізована, автономна модель.	
Разом за змістовий модуль 1		10
Змістовий модуль 2. Конституційне право окремих країн		
12	Поділ влади у США: система стримувань і противаг.	1
13	Особливості некодифікованої конституції: джерела, роль прецеденту, звичаї.	1
14	Конституційна модель Федеративної Республіки Німеччина: роль Основного Закону.	1
15	Парламентсько-президентська модель Польщі: розподіл повноважень.	1
16	Особливості змішаної республіки за Конституцією 1958 року.	1
17	Конституція Японії 1947 року: імператорська форма і парламентаризм.	1

Разом за змістовий модуль 2	6
Всього	16

7.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Загальні засади конституційного державотворення в зарубіжних країнах		
1	Жорсткі та гнучкі конституції: критерії розмежування.	3
2	Конституційні принципи поділу влади і суверенітету.	3
3	Покоління прав людини у сучасному конституціоналізмі.	3
4	Правове регулювання діяльності політичних партій.	3
5	Президентська та парламентська форми правління: порівняльний аспект.	3
6	Мажоритарна, пропорційна та змішана виборчі системи.	3
7	Структура та компетенція двопалатного парламенту.	3
8	Повноваження глави держави у президентських і парламентських республіках.	3
9	Моделі формування та відповідальності уряду.	3
10	Судовий контроль за конституційністю законів.	3
11	Моделі місцевого самоврядування: централізована і децентралізована.	4
Разом за змістовий модуль 1		34
Змістовий модуль 2. Конституційне право окремих країн		
12	Система стримувань і противаг у Конституції США.	4
13	Значення прецеденту та конституційних звичаїв у британській моделі.	4
14	Федеративний устрій Німеччини: роль земель і Бундесрату.	4
15	Президент як гарант Конституції в умовах парламентсько-президентської республіки.	4
16	Особливості П'ятої Республіки: дуалізм виконавчої влади.	4
17	Конституційна роль імператора у Японії: символічний статус.	4

Разом за змістовий модуль 2	24
Всього	58

7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

1. Аналіз особливостей конституційного статусу громадян у різних державах (напр., Франція / США / Японія / Німеччина / Швеція): обсяг прав і свобод, гарантії їх реалізації, обов'язки.

2. Порівняння форм правління у вибраних зарубіжних країнах (президентська / парламентська / змішана республіка / конституційна монархія): структура влади, повноваження глави держави, механізми стримувань і противаг.

3. Аналіз системи органів державної влади зарубіжної країни: прикладна таблиця «Законодавча – Виконавча – Судова гілки влади» (на прикладі США, Німеччини, Японії тощо).

4. Дослідження та порівняння процесу прийняття та внесення змін до конституцій у різних країнах (напр., США / Франція / Італія / Канада / Індія): хто ініціює, як ухвалюється, які існують обмеження.

5. Огляд і аналіз конституційної юрисдикції (конституційного контролю) у різних країнах світу: види, форми, органи (конституційний суд, спеціалізовані палати, прецедентна модель тощо).

6. Порівняльний аналіз правового статусу парламентарів / президентів / суддів у вибраних країнах: обрання, термін повноважень, імунітети, відповідальність.

7. Аналіз змісту окремих розділів конституцій певних країн (напр., розділ про права людини, розділ про устрій держави) – у формі заповнення таблиці зі стислим змістом положень.

8. Складання таблиці/схеми «Модель територіального устрою» (унітарна / федеративна / конфедеративна): на прикладах відповідних країн із зазначенням їхніх переваг і недоліків.

9. Огляд конституційної реформи в одній із зарубіжних країн (напр., Польща, Туреччина, Італія): причини, зміст, наслідки для системи влади та прав людини.

10. Створення віртуальної моделі конституції нової держави: основні принципи, структура, форма правління, система органів влади, механізми правового захисту.

11. Проходження курсів в якості елементів неформальної освіти.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді семінарів-практикумів з виконанням ситуаційних завдань — індивідуальних та в групах; лабораторних досліджень; конференцій; ділових ігор.

У разі дистанційного і змішаного навчання використовуються навчальна платформа Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Microsoft Team, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету «Конституційне право зарубіжних країн» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам в електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і не передбачає обов'язкової присутності студентів. Результати заліку оприлюднюються в електронному журналі академічної групи до початку екзаменаційної сесії.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання лекційних занять не передбачено. На лекційних заняттях ведеться облік присутності здобувачів для контролю відвідуваності занять.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані розрахункові, лабораторні роботи, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється за результатами поточного (практичні заняття, самостійна робота) та рубіжного (модульного) контролів за десятибальною шкалою – «1», «2», «3», «4» ... «10».

1 бал оцінювання (з заокругленням до цілого числа) відповідає 10 % правильних тверджень у разі усної відповіді, відповідей у тесті, виконаних завдань тощо.

Бали з модульного контролю нараховуються за виконання модульної контрольної роботи.

Відсутність студента на занятті («нб») у розрахунку середнього арифметичного значення (САЗ) приймається як «0».

У кінці семестру обчислюється САЗ всіх отриманих здобувачем вищої освіти оцінок з наступним переведенням його у бали за формулою:

$$\text{БПК} = \text{САЗ} \times k,$$

де БПК – бали з поточного контролю;

САЗ – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок: k – коефіцієнт для певного виду контролю (практичні заняття, самостійна робота – «3», модульний контроль – «1» для форми підсумкового контролю «екзамен» та «4» для форми підсумкового контролю «залік»).

Результати поточного оцінювання здобувача (за 10-бальною шкалою) виставляються в електронний журнал АСУ БНАУ і автоматично переводяться у 100-бальну шкалу відповідно до розподілу балів за окремі види робіт.

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти

Максимально можлива к-ть балів	Практичні і заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Підсумковий контроль	Загальний бал
Залік	30	30	40	-	100

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно Добре	
82–89	B		
75–81	C		

64–74	D	Задовільно	Зараховано
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни використовується система інформаційних ресурсів: дидактичні, програмні, мережа Інтернет, бібліографічні, бібліотечні. Серед них нормативно-правова база (закони, постанови, положення, накази): сайти Міністерства освіти і науки України, Міністерства аграрної політики України, інтернет-ресурси, періодичні видання, наукові праці професорсько-викладацького складу, тези та матеріали наукових конференцій.

Наочні засоби:

1. Мультимедійні презентації у програмах Microsoft Office Power Point, Canva.
2. Відеоматеріали з каналу Youtube та публічні відеолекції іноземною мовою в записі.
3. Роздавальні матеріали – табличні й схематичні основи, інфографіка тощо.
4. Засоби зворотного зв'язку – інтерактивна дошка Padlet, сайт для інтерактивних презентацій і голосування Mentimeter.
5. В умовах дистанційного навчання – застосунки платформи для відеоконференцій Zoom, Google Meet, освітня платформа BNAU MOODLE, Google Classroom.

Технічні засоби:

1. Дошка аудиторна,
2. Мебльоване навчальне приміщення,
3. Комп'ютерне обладнання (ПК/ноутбук + мультимедійний проєктор),
4. Wi-Fi.
5. Мережа Інтернет.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

Бориславська О.М., Заяць І.Я., Різник С.В. Конституційне право зарубіжних держав: навч.-метод. посібн. К. : ІнЮре, 2021. 360 с.

Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс : підручник. 13-те вид., виправ. та допов. Київ : Юрінком Інтер, 2023. 224 с.

Тетарчук І. В. Конституційне право зарубіжних країн. Для підготовки до іспитів : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2022. 206 с.

Волощук О. Т., Качурінер В. Л., Колесник В. Ю. Конституційне право зарубіжних країн : навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2021. 145 с

Додаткова література

Терещук М.М. Інститут відповідальності глави держави в парламентських монархіях / М.М. Терещук // Часопис Київського університету права. – 2006. - № 2. – С. 56-59. (<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/790>)

Терещук М.М. Актуальні питання відповідальності уряду в сучасних республіках / М.М. Терещук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. - 2014. - №30. – С. 51-54. (<http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/773>)

Адреси сайтів в INTERNET

Великобританія

<http://www.parliament.uk>
<http://www.royal.gov.uk>
<http://www.cabinet-office.gov.uk>

Франція

<http://www.elysee.fr/accueil>
<http://www.assemblee-nat.fr>
<http://www.gouvernement.fr>

Польща

<http://www.president.pl>
<http://www.sejm.gov.pl>
<http://www.premier.gov.pl>

США

<http://www.whitehouse.gov>
<http://www.senate.gov>

ФРН

<http://www.bundespraesident.de>
<http://www.bundestag.de>
<http://www.bundesrat.de>

ІІІІ

Офіційний веб-сайт Верховної Ради України <http://zakon.rada.gov.ua/>
Офіційний веб-сайт Конституційного суду України
<http://www.ccu.gov.ua/uk/index>
Офіційний сайт Ради Європи <http://www.coe.int/>
Офіційний сайт Європейського суду з прав людини
<http://www.echr.coe.int/echr>
Офіційний сайт Венеціанської комісії Ради Європи
<http://www.venice.coe.int/>
Офіційний сайт Європейського Союзу <http://europa.eu/>
Сайт Національної бібліотеки України ім.В.І.Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
Сайт Національної Парламентської бібліотеки України
<http://www.nplu.kiev.ua/>
https://demcourse.theworkademy.com/en_gb/#intros
<https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5142>
<https://ed-era.com/projects/eu-agreement/>
<https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5147>
<https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5150>